

# Z I D O V

GLASILO ZA PITANJA ŽIDOVSTVA

UPRAVA I UREDNIŠTVO: ZAGREB  
ILICA BROJ 21. III. KAT

IZLAZI SVAKOG PETKA  
RUKOPISI SE NE VRAĆAJU

PRETPLATA: GOD. 100 D. POLUGOD. 50 D.  
ČETVRTGOD. 26 D. POJEDINI BROJ 2 D

## Privatna inicijativa i izgradnja Erec Israela

Sve se više i više dolazi do spoznaje, da je izgradnja Erec Jisraela bez izdašne potpore privatnog kapitala jedan nemoguć problem. I dalje se vidi, da ova mala zemlja (23.000 četv. km.), bez industrije, koja upravo bazira na privatnom kapitalu, ne će moći ni izdaleka da primi i zaposli onaj broj Židova (ca 2000 mjesečno), koji već danas dolazi u zemlju. Do ove spoznaje ne dolazimo na temelju teoretskih razlaganja, nego to nam pokazuje razvoj zemlje u zadnjim godinama, a pogotovo godina 1924. U toj godini započelo je veliko useljivanje, a naročito ljudi sa kapitalom, koji su u zemlji počeli stvarati nova poduzeća, podizati tvornice i oživili trgovinu. Time je podjednako i građevna djelatnost znatno povišena, a što je najglavnije, broj je nezaposlenih radnika pao na minimum. Sa strahom se svi sjećamo goleme krize, koja je prije svake godine za vrijeme zimskih mjeseci zavladovala u Palestini i svi napori cionističke i radničke organizacije nisu mogli to da spriječe. Dolaskom privatnog kapitala je i taj problem sam po sebi riješen, to će mi priznati i oni, koji prijekim okom gledaju taj naravni razvoj stvari.

Hoću unaprijed da naglasim, da se slažem s time, da Keren Hajesod i Keren Kajemet kao dva naša velika instrumenta za izgradnju Erec Jisraela treba i nadalje da u kolonizaciji igraju najveću ulogu, i ako, znademo, da oni sami nisu dorasli, da bez pomoći privatne inicijative riješe sve probleme. Razumljivo nam to postaje, kada znademo, da je njihovo glavno polje rada u prvome redu poljodjelska kolonizacija, zatim: odgoj i školstvo i konačno: higijena i asanacija zemlje. Teškom mukom uspijeva ovim fondovima, da nasmognu nužna materijalna sredstva za minimalni program, jer židovski narod ne vrši svoju dužnost, ne daje ni maaser od maasera.

Kolonizacija velikog broja radnika u poljodjelstvu usko je vezana sa jednim velikim kompleksom preduvjeta. U prvom redu nabava zemlje, zatim amelioracija iste, konačno novac za investicije (zgrade i inventar). Bavit ću se samo investicijama za zgrade i inventar. Za jednu obitelj nužno je oko 500 L, dakle za 1000 porodica treba oko 500.000 L. K tome dolazi zemlja, koja gotovo isto toliko stoji. To je ogromni kapital, ali to nas ne treba da zastraši. Mora se naprosto i tu da nadju modusi, da privatni kapital preuzme jedan dio tereta na sebe, time da kolonisti preuzimlju jedan dio troškova na

sebe, t. j. da donesu u zemlju vlastita sredstva ili da dobivaju zajmove, koje moraju vratiti (Soskinov plan, Landsmannschaftskolonija, Bnej-Brak, Herzlia itd.)

No ne smijemo se varati, jer Erec Jisrael je mala zemlja i ne će moći smjestiti u poljodjelstvu pretežni broj useljenika. Mora se stvoriti jedna industrija, koja će odgovarati potrebama i specifičnim uvjetima zemlje. Mogućnosti su velike i treba samo nastojati, da se što više ljudi sa sredstvima zainteresuju za te grane produkcije. Hoću ovdje na temelju statističkih data da pokažem, da se u mnogome još može rentabilno investirati kapital, i time koristiti sebi, a još više samoj zemlji.

Ako pogledamo trgovačku bilancu od god. 1924., to vidimo, da je uveženo robe za 4,161.846 L (1.248.000.000 Dinara), a izvoz iznaša 2,136.535 L (840.950.000 Dinara). Razmjer uvoza prema izvozu je 1.9 : 1. Kako se vidi, to su znatne brojke i možemo na dvoje da zaključimo. Ili je ekonomsko stanje zemlje loše, t. j. malo se u njoj producira, ili da se u zemlji fundiraju novi kapitali time, da se mnogo gradi i da se osnivaju nove industrije i poduzeća. I jedno i drugo je ispravno, o čemu se lako možemo uvjeriti, ako poblize promotrimo pojedine stavke uvoza.

Uvezeno je za 521.000 L različitih strojeva, građevnog materijala za tvornice i kuće. Uz to je uveženo za 105.000 L cementa i za 74.650 L drva. Te nam brojke kazuju, da se u zadnjoj godini znatno gradilo i podizala industrija i da taj kapital nije u ludo trošen, nego produktivno uloženi u zemlji. Nadalje je uveženo za 187.000 L tegleće marve (konji, mazge, volovi i krave, bikovi itd.), što je isto produktivno uloženo za intenziviranje poljodjelstva u zemlji. Dakle ukupno 887.650 LE upotrebjeno za izgradnju zemlje, to jest 25% cjelokupnog uvoza.

Uvezeno je nadalje u vrijednosti od 51.600 LE poljodjelskih produkata kao jaja, sira, maslaca, kondensiranog mlijeko. Brašna, pšenice, zobi i tjestene robe uveženo je u vrijednosti od 304.350 LE. To pokazuje, da poljodjelstvo još imade pred sobom jednu veliku mogućnost razvoja i zadaću, spriječiti da te velike svote novaca odu iz zemlje. Zadnje su dvije godine doduše bile nerodne, ali se mora svim silama nastojati, da se osnivanjem dobro fundiranih kolonija, koje će producirati i za trg, ovaj uvoz snizi na minimum. Tu imade mogućnosti za industriju makarona, koje se u veliko uvažaju. Poznato je, da je palestinska pšenica van-

redno podesna za ovu fabrikaciju i izvažava se u Italiju.

Sapuna, masti, ulja uveženo je za 27.450 LE. Stakla i različitih igračaka u vrijednosti od 34.750 LE, te se i u ovim granama pruža mogućnost rentabilne industrije i obrta.

U zadnje vrijeme bavi se jedna grupa kapitalista osnutkom tvornice šećera, koja će biti podignuta u Hajfi ili Afule (uvoz 73.000 LE). Lijep razvitak pokazuje industrija šećeraka (tvornica Ranaan i Progres) te ima nade, da će se moći potpuno potisnuti ovaj dosta velik strani import.

Dobre mogućnosti postoje i za produkciju alkohola. Za pivu ima Palestina vanredan ječam, koji se još danas eksportira u Englesku, a za produkciju špirita može služiti dura, koja sadržaje 65% škroba.

U zadnjim godinama počelo se i industrijom tkanina i svile. Osnovane su tvornice Hasoreg, Ariga, Lodzia, Delfiner. Ali ima još velike mogućnosti za tvornice čarapa, svetera itd.

I kemijska se produkcija (uvoz 61.350 LE) počela razvijati. Osnovana je tvornica šibica u Hajfi. Ujedno se sad u Hajfi gradi tvornica cementa.

Sve nam te brojke kazuju, da je trgovina s Palestinom živahna i dosta znatna, ali nam kazuju i to, da u samoj zemlji industrija još nije razvijena i da se još pružaju velike mogućnosti. Naročito bi se lako i s dobrim uspjehom mogle osnovati tvornice svijeća, sapuna, marmelade, tvornica za produkciju željeznih kreveta itd.

Zemlja treba svoju specifičnu industriju, a naročito onakovu, koja bi iskoristila produkte same Palestine.

Suviše se u nas teoretizira umjesto da se praktički stvara. A ipak kod izgradnje jedne zemlje dominiraju gospodarska načela, a gospodarski se razvoj ne daje svrstati u izvjesne šablone. On mora ići svojim naravnim putem. Lozinka mora da je: Svaki ko hoće i može neka saradjuje i gradi. Za svakoga ima mjesta, bez obzira na njegovo naziranje. Teoretskim razlaganjem, neprestanim debatama i kritiziranjem rada drugih, ne ćemo za Erec Jisrael postići ništa — niti u Erec Jisraelu niti u galutu.

Inž. Hugo Zaloscer.

## Rad Keren Hajesoda u Palastini

Ako usporedimo obnovni rad, koji je posljednjih mjeseci izvršen iz sredstava Keren Hajesoda u Palestini, sa stanjem koje je vladalo u zemlji prije dvije godine; tad možemo istaknuti tri činjenice,

kojima se odlikuje rad posljednjih mjeseci: sve veći dio prihoda Keren Hajesoda ne stavlja se samo u budžetskim predlozima, već se doista troši za produktivno-konstruktivne radove, a ne samo za stvaranje općih narodnih vrednota. Izdaci Keren Hajesoda za odgoj i javno zdravstvo znatno su sniženi prema prijašnjim godinama. Dok je Keren Hajesod prije mjesečno potrošio 8500 funti za odgojni budžet, iznaša njegov sadašnji mjesečni doprinos za ovu budžetnu stavku samo 5000 funti. Isto vrijedi i glede doprinosanja Keren Hajesoda za sanitarnu službu i Hadasa organizaciju, koja je odgovorna za suzbijanje malarije. Prije je Keren Hajesod u tu svrhu utrošio mjesečno 8500 funti, sad jedva 2000 funti. Razlog tome nije možda taj, što Keren Hajesod ne bi bio svijestan vanredne važnosti, koja pripada nacionalnom odgoju, hebrejskoj kulturi i zdravstvenom stanju naših halucim. Keren Hajesod kao veliki narodni fond izgradnje, ostaje i nadalje odgovoran za ove grane rada. Uspjelo mu je sad privući nove krugove, a djelomice i jišuv, koji doprinosaju za ove elementarne potrebe svake zdrave kolonizacije. Rad tim nije štetovao, naprotiv moglo se što više na početku ove godine odgojno djelo i proširiti. Kerenu je time omogućeno da u obilnijoj mjeri udovolji potrebama poljoprivredne i gradske kolonizacije. Time u savezu stoji i druga karakteristična činjenica, da je naime Keren Hajesodu u prošloj i ovoj godini uspjelo, da kolonistima stavi na raspolaganje poljoprivredni budžet tako, da su pravovremeno na početku sezone mogli obaviti sve kupnje i pregradnje i tako spriječiti krize, koje su u prošlim godinama ugrožavale cijeli poljoprivredni rad. Time je podjedno i omogućeno, da se ove godine moglo pristupiti postavljanju budžeta konsolidacije za naše poljoprivredne kolonije, i da će tokom ove budžetske godine četiri kolonije dobiti isplaćen potpuni svoj budžet, te će one odsad bez daljnje subvencije i zajmova sa strane

Keren Hajesoda moći samostalno egzistirati. Isti povoljni razvoj možemo ustanoviti i na području gradske kolonizacije. Preuzimanjem polovice dioničke glavnice i daljnjim zajmovima postavljen je Solel Bone na zdravu podlogu, a isto tako postaviti će se i omogućiti će se potpuna samostalnost General Mortgage Bank of Palestine, koja je do sada bila tvorevina Keren Hajesoda, a prodajom njezinih založnica dobivat će se novi kapital za gradsku kolonizaciju. K tome dolazi uslijed povoljnog položaja obnovnog djela i činjenica, da se taj rad ne priječi kao u prošlim godinama velikim zaostacima, a naročito zaostacima na plaćama učitelja i činovnika. Ovaj nedostatak nije samo gospodarski naškodio našim učiteljima i činovnicima, već i trgov. i obrtničkom staležu, koji su ovisni o svojoj mušteriji. Pored toga je taj položaj rdjavo djelovao na opće raspoloženje u zemlji. Umjesto toga sad je u zemlji zavladała neka sigurnost, koja daje osjećaj napretka u radu. K tome dolazi još i porast imigracije. Ako usporedimo imigraciju ove godine od januara do septembra, tad vidimo neprestani porast broja imigranata. Brojke glase: januar 429; februar 462; mart 622; april 991; maj 966; juni 1795; juli 1772; august 2764; septembar 2750. Mjesec oktobar, mjesec visokih blagdana, u kojemu Židovi obično ne putuju, donio je opadanje broja imigranata, ali ipak je to broj, koji je još uvijek visok prema prijašnjim godinama. Ali već mjesec novembar donio je opet 2000 imigranata. Ove brojke još su od veće važnosti, ako ih usporedimo s brojem Židova, koji su se u tim mjesecima uselili u Ameriku. Prema oficijelnoj statistici Sjedinjenih Država uselilo se u aprilu 1924. 983 Židova, u maju 1663, u junu 1197, u julu 477, u augustu 464, a u septembru opet 464. Isto tako malen bio je i broj Židova, koji su se uselili u Kanadu, u maju 427, a junu 280, u julu 664, u augustu 729 i u septembru 704. Iz tih brojeva jasno se vidi velika važnost, koju ima Palestina kao imi-

gracijona zemlja. Već je više puta istaknuto, da se zadnjih mjeseci znatno povećala takozvana naravna imigracija u Palestinu, da sve više dolaze osobe, koje se ne useljuju samo iz nacionalnoga idealizma, već koje moraju iz sadašnjih obitavališta iseliti iz ekonomskih ili političkih razloga, a kojima je sad jedino otvorena Palestina.

Nova struja imigracije dolazi prije svega u gradove. Ona postavlja Keren Hajesodu dvostruk problem: kao veliki narodni fond za izgradnju ne će Keren Hajesod samo da kolonizira Palestinu, već i da ondje stvori jednovitu hebrejsku kulturu. Nužno je stoga, da se novi useljenici, a naročito njihova djeca, odgoje u pravome duhu. To iziskuje povećanje školskog i kulturnog djela. Da se udovolji potrebi povećane imigracije, otvoreno je ove godine u Jafi 10 novih razreda i u Hajfi 2 nova razreda. Osim toga otvorene su nove škole u nekim novim kolonijama i na nekim važnim mjestima. Otvorena je hebrejska škola u Bet Šaananu u Emek Jesreelu, isto tako u Ruhami, te u novoj gradskoj četvrti Neve Šaanan kod Hajfe i u trim novim naseobinama i to u Hitinu, novoj mizrahističkoj koloniji na Tiberijskom jezeru, u Gideonu i Bne Braku kod Petah Tikve. Time su povišeni godišnji izdaci za 3500 funti. S druge strane možemo sa zadovoljstvom ustanoviti, da je općina od Tel Aviva u ovoj godini svoj godišnji doprinos školskom budžetu od 1200 funti povisila na 3500 funti, a židovska općina u Jafi u tu svrhu votirala za ovu godinu iznos od 1200 funti; isto tako da i Petah Tikva prvi put doprinosi iznos od 300 funti. To je povoljan razvoj, koji zasljeđuje konsolidiranje cijelog našeg obnovnog djela. Isto tako je ove godine narasao broj škola i učenika. Ove godine imade 128 škola sa 450 učitelja i 12.200 učenika. Prošle godine bilo je 122 škola sa 438 učitelja i 11.524 učenika.

Cijelo odgojno djelo okrunjeno je otvorenjem tehničke visoke škole u Hajfi i

## Iz života Karaita

Piše Ruben Fahn.

### III.

#### Karaitski svatovi.

U Haliču upoznao sam mladoga teologa, koji je u Beču učio i proveo svoje ferije u svome rodnome gradu. Bio je dobar poznavalac karaitškoga života, koji je promatrao od rane mladosti.

»Imadete sreću«, reče, »moći ćete danas na večer pribivati karaitskim svatovima.«

»Pa zar je to tako rijetki događaj?«, upitah.

»Prolaze nekad i godine, dok se obavlja jedno vjenčanje u Karaitskoj ulici«, odgovori on. »Premalen je izbor. Izbor zaručnika i zaručnice druge vjere, smatra se velikom sramotom. Zato ima kod Karaita mnogo starih djevojaka i momaka. Osim toga karaitске žene nisu lijepe, pa se često događa, da Karaiti žive u divljem braku sa nekaraitskim ženama. Djeca iz ovih brakova naravno nisu Karaiti. Rastava braka vrlo je teška i go-

tovo se nikad ne provadja. Sve to doprinosi mnogo propadanju karaitске sekte.«

Na večer bilo je vrlo živahno u Karaitskoj ulici.

U svečanim odijelima naganjaju se djeca po ulici. Vidio sam i jednoga siromašnoga dječaka, s crvenim fesom na glavi, sigurno su fesove nosile starije generacije. Mlađe djevojke kupuju u dućanima vrpce i rukavice, žene kupuju čarape, a mladi ljudi ogrlice. U počast dana nose krznene kape.

U kući nevjeste čine se sve priprave za »Toj« (svadbu), »Litvike« (svadbena odijelo) su gotove i pokazuju se svakome. Majka nevjeste pokazuje svakome lijepi sag, što ga je kupila kćeri.

U ulici, koja je inače mirna i mrtva, danas je živahan promet. Svagdje se vide vesela lica. Sve se veseli osnutku nove porodice.

U blizini sinagoge zapaža se živahan pokret. Muževi i žene, Židovi i hrišćani, — pozvani gosti i nezaposleni gledaoci — sve se to gura na ulazu hrama i čeka na dolazak zaručnika i zaručnice.

Gotovo je ponoć, a svadbene svečanosti još nisu započele. Karaiti čekaju

dok odu strani gledaoci. Sad čekaju samo još odrasli ljudi, koje ne mrzi da ovdje stoje i čekaju, samo da budu svjedoci ovoga rijetkoga događaja.

Konačno došao je jedan Karaita, otključao vrata sinagoge i zapalio svijeće u svijećnjacima. Sve je nagnulo u sinagogu i traži mjesto, s kojega će bolje vidjeti.

Dva Karaita podigli su »Hupu«.

Konačno došao je iščekivani čas. Žene u svilenim odijelima, s gorućim svijećama u rukama, došle su u sinagogu. Sad su stigli i mladenci. Nevjesta obučena je u bijelo svileno odijelo s bijelom dugom koprenom, mladoženja u crnom fraku i bijeloj kravati.

Pri ulazu u sinagogu klekne mladi par, a zatim se digne i stupa pod lupu.

Haham ih dočeka hebrejskom pjesmom: »jesamah hahatan vehakala«, a zatim sva općina zapjeva.

Haham čita razne hebrejske molitve, a općina tiho mrmlija pojedine izreke. Za recitvanja pospe haham glave mladenaca pepelom i zobi. (Pepelom u znak žalosti radi razorenja hrama, a zobi kao simbolom plodnosti.)

dijelovima hebrejskog sveučilišta u Jerusolimu. Keren Hajesod doprinio je znatne iznose za budžet obih ovih institucija kao i za budžet sveučilišne biblioteke u Jerusolimu.

Drugi problem, što ga stavlja Keren Hajesodu povećana imigracija, je problem gradske kolonizacije i gradjevne djelatnosti. Gradjevna djelatnost u gradovima ne umanjuje samo nedostatak stanova za nove useljenike, već podjednako daje i prilike za rad, odgaja štop izučenih radnika, i omogućuje cijeli niz industrija. Veliko značenje za izobrazbu židovskih radnika u gradjevnoj struci ima rad radničke kooperative Solel Bonea. Keren Hajesod preuzeo je od dioničke glavnice Solel Bonea 8000 funti, te dobiva za to prvenstvene akcije, koje će dobiti 6% od čiste dobiti. Solel Bone obvezuje se, da će prodati svojih akcija u istom iznosu i da će svoje poslovanje u sporazumu s cionističkom egzekutivom postaviti na zdrav ekonomski temelj. Od velike je važnosti za gradjevnu djelatnost i podjeljivanje zajmova. Keren Hajesod redovito je u zadnjih mjeseca doznačio General Mortgage Bank of Palestine iznose do visine od 52.849 funti. Isto je tako Keren Hajesod preuzeo za 2000 funti prvenstvene akcije obrtničke banke, te će sa 6% učestvovati na čistoj dobiti. Obrtnička se banka obvezuje, da će prodati svojih akcija u istoj visini i da će svoj rad ograničiti na podjeljivanje zajmova uz osiguranje robom, čija vrijednost mora da je dva puta tako velika kao podijeljeni zajam. Poznato je, da Keren Hajesod učestvuje i na dioničkoj glavnici Ruthenbergova društva za elektrifikaciju i na Palestine Development Company. U mjesecu novembru doznačio je Keren Hajesod PLDC-u 7000 funti.

Živa gradjevna djelatnost i kultura duhana sretno je riješila pitanje zaposli-vanja radnika i imigracije. U samom se Tel Avivu mjesečno gradi prosječno 100 kuća, pa je tvornica Silikat-cigalja odlu-

Sve se umirilo i haham čita nešto sa nekog papira u karaitskom jeziku. Hrišćani i Židovi, koji ne razumiju ni riječi karaitski, polagano šapuću. Čudni svadbene običaji čine im se smiješnima. Molitve i čitanja dugo traju i umaraju.

»Što se to čita? upita jedan Židov staroga Karaitu.

»To je kao u vas Ketuba (ženidbeni ugovor)«, odvrati ovaj.

Jedan Karaita pruži hahamu pehar vina. Haham hebrejski čita »berahot« i kao odjek starih dana zvuče nam riječi: »vejšama beare Jehuda uvehucot Jerušalajim kol simha vekol sason«.

Haham, položivši ruke nad mladencima, blagoslovi ih. Tad uzme prsten, metne ga na prst nevjeste, a mladoženja govori ženitbenu formulu: »Hare at mekudešet li...«

Mladenci piju vino i ceremonija je izvršena. »Mazal tov« viče se sa svih strana. Sve se gura prema izlazu. Karaiti prate mladi par do njihove kuće. Tamo je svadbena gozba i zabava traje do rane zore...

čila, da poveća radne sile i da tako podvostruči svoju produkciju. U Tel Avivu treba kvalificiranih obrtnika, koji bi našli dobru zaradu.

Pored gradjevne djelatnosti daje sadjenje duhana posla velikom broju radnika. Žetva je dovršena i sad će započeti radovi sa otpremom duhana. Postojala je bojazan, da će u medjuvrijeme od žetve do otpreme duhana nastati nezaposlenost ali se uslijed povećanih prihoda Keren Hajesoda ne osjeća ta nezaposlenost. Naprotiv moralo je 700 halucim iz Evrope doći u Erec Jisrael. Razvitak industrije duhana u samoj zemlji moći će i u budućnosti apsorbirati sve veći broj židovskih radnika.

Djelovanjem imigracionoga i radnoga departementa omogućeno je, da se iz sredstava Keren Hajesoda stvori bolja skrb za imigrante i sigurnije posredovanje za rad. Nove kuće za imigrante u Jafi i Hajfi, koje su uz znatne troškove podignute, vlasništvo su Keren Hajesoda. Ove nove kuće ne samo da su uslijed svojeg povoljnijeg položaja i sanitarnih uređaba mnogo podesnije no prijašnja konačišta, već znače i znatnu uštedu, jer Keren Hajesod ne treba da plaća skupu stanarinu. Radni departement izdaje stalno znatne zajmove za provedenje javnih radova, koji omogućuju, da se uposliveći broj radnika. Tako su u posljednja dva mjeseca podijeljeni ovi zajmovi: 700 funti za gradnju ceste u novoj četvrti Rehavia kod Jerusolima, koja će stajati 1400 funti, 700 funti za uređaj radničkog sanatorija u Moci, 2000 funti za gradnje u rumunjskoj ahuzi »Sir Herbert Samuel« na Karmelu, 2000 funti za Hapoel Hamizrahi, 2000 funti za uspostavu veze između cesta pojedinih kolonija u Donjoj Galileji, 500 funti za obrtničku zadrugu, 2000 funti kao predujam Solel Boneu za razne radove. To je samo jedan dio zajmova, koji su dani iz sredstava Keren Hajesoda u mjesecima septembru i oktobru za provedenje javnih radova. K tome dolazi još jedan veliki niz manjih zajmova, što ih je imigracioni departement podijelio novim imigrantima, da bi im omogućio naseljenje, kao i zajmove, što ih daje departement za trgovinu i obrt raznim većim i manjim industrijalnim poduzećima i obrtnicima. Tako ispunjava Keren Hajesod ulogu nacionalnog kreditnog zavoda, jedne banke, koja naravno ne može uvijek gledati samo na boniteti zajmoprimca, jer ima da podjednako bdije nad nacionalnim interesima useljivanja i nabave rada. Konstruktivna pomoć u interesu obnovnoga djela mora da je njegova lozinka.

Spomenuti treba jedan pokušaj, koji je započeo u februaru i martu 1924. iz sredstava Keren Hajesoda i koji je dosad dobro uspio. Radi se o teškome problemu, s kojim se već nekoliko puta počelo, naime da se židovski radnici zaposluju u starim kolonijama, gdje su do sad bile zaposlene jeftinije arapske sile. Ovaj put pravljeno je pokušaj s kontraktom grupa. Velika kooperativa od kojih 200 ljudi preuzela je kontraktualni rad u vinogradima Petah Tikve. Dobila je od Keren Hajesoda za svoju opremu i stanove, kao i za zakup jednog dijela zemljišta i nužnoga inventara oveći zajam. Ova grupa narasla je već na 250 i prema njihovu uzoru stvorit će se nove grupe. Tako je

nastala u Rehobotu grupa »Dror«, koja broji 100 članova. Ove grupe grade pomoću zajma Keren Hajesoda staje, nabavili su mazge i kola, pa su u stanju, da sebi transportnom službom između kolonija stvore nuzzarade.

Uz gred spominjemo, da Keren Hajesod uzdržava vanredno važne poljoprivredne stanice, Hadasa organizaciju i njezin sanitetski rad, a isto tako doprinosi znatan dio k budžetu radničkih okružnih blagajna i kulturnoj sekciji radničke organizacije.

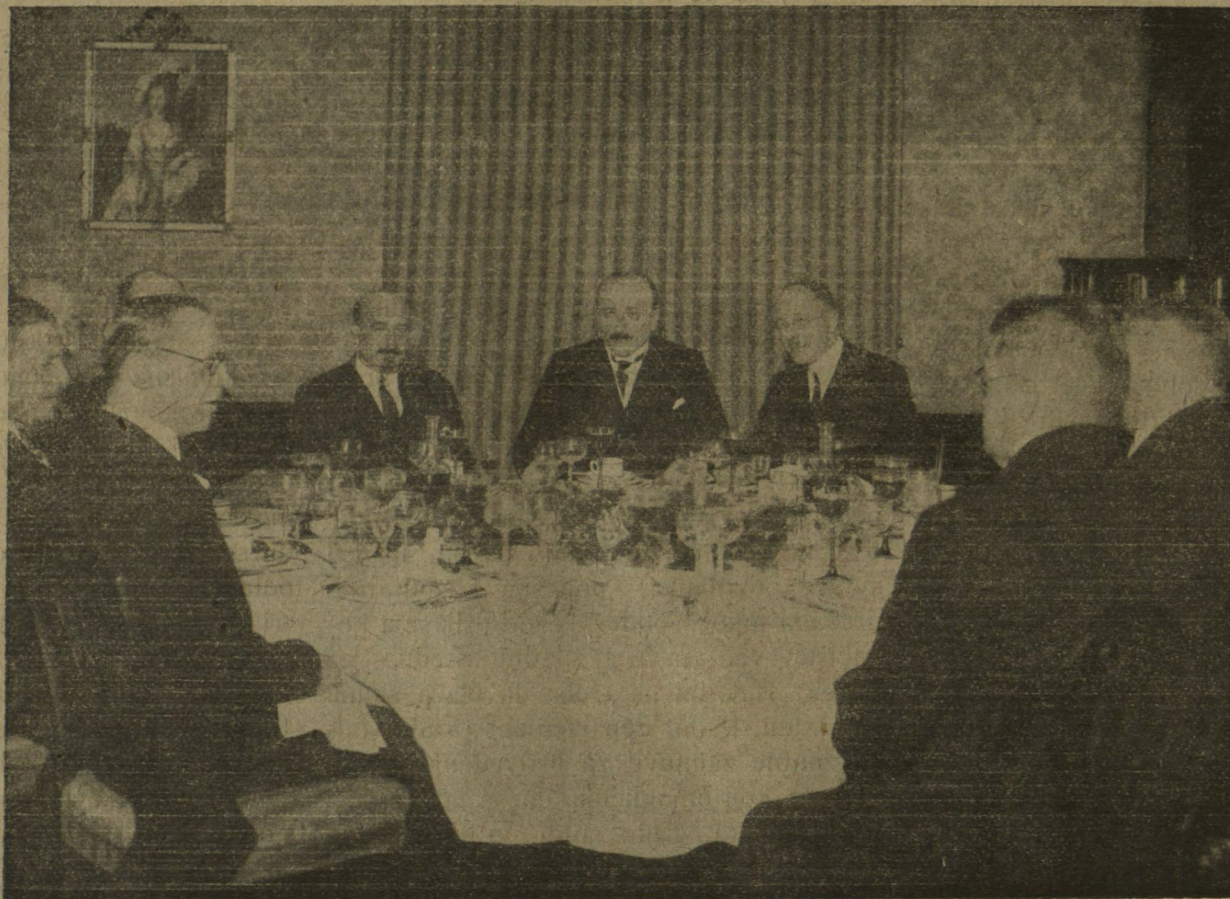
Najveća je ipak stavka u budžetu Keren Hajesoda poljoprivredna kolonizacija. Novi budžet za ovu godinu ustanovljen je nakon duge diskusije i vijećanja s ekonomskim vijećem i zastupnicima kolonista. Prije ovih vijećanja jedna je komisija proučila to pitanje, posjetila sve kolonije i ispitivala, koji su krediti nužni, da se kolonije stave na zdravu ekonomsku bazu i da postanu sasvim samostalne. Pošto budžet nije dosta velik, da se ovaj minimum daje u jednoj godini, odlučeno je, da se ta svota namakne za tri godine i da se u prvoj godini konsolidiraju kvucot Daganja Bet i Geva, te mošve ovdim Nahalal i Kfar Jeheskiel. Ukupna svota, koju iziskuje ovogodišnji budžet, iznaša za kolonije oko 100.500 funti, k tome dolaze još 24.545 funti za pojedinačnu kolonizaciju, izobrazbu halucim, instruktora itd. Od ove svote od 100.000 funti otpadaju 20.000 funti za gradnju staja i drugih zgrada, 7000 funti na barake i druge drvene zgrade, 5000 L za nabavu tegleće marve, 16.000 L za kravemuzare, 10.000 L za strojeve i alat, 27.500 L za hranu, 3000 L za sjeme itd. Iz toga vidimo, da se sredstva Keren Hajesoda upotrebljavaju u konstruktivne svrhe. Broj definitivnih naseobina i kolonija, čiji budžet isključivo namiruje Keren Hajesod, iznaša 36, a od njih su 16 mošve ovdim i individualne naseobine, 3 veće i 15 manje kvucot. K tome dolazi još jedan niz naseobina, kojima Keren Hajesod daje prigodice jedan doprinos, ili kojima samo djelomice pokriva budžet. Prema službenoj statistici poljoprivrednog odjela cionističke Egzekutive postojalo je u aprilu 1924. u svemu 43 naseobina i grupa, za čije je uzdržavanje potpuno ili djelomično odgovoran Keren Hajesod. Od ovih su naseobina 17 u Judeji, 6 u Samariji, 14 u Emek Jesreelu, 6 u Donjoj Galileji s pučanstvom od 3000 duša na 60.000 dunama obradjenoga zemljišta, koje je pretežitim dijelom vlasništvo Keren Kajemmet Lejisraela.

Kao što smo već spomenuli, uspjelo je i u ovoj jeseni, da se stave odmah na početku rada na raspolaganje nužne svote, da se mogu obaviti kupnje i gradjevni radovi, bez kojih nije moguć uspješan i poljoprivredni rad. Uspjelo je još prije porasta cijena osigurati potrebu na hrani i sjeme, pa se time uštedilo 30%. Pravovremeno kupljena tegleća marva omogućila je kolonistima da pravovremeno oru i siju. Od kupljenih krava dobili su Nahalal i Kfar Jeheskiel 90. Staje i betonske zgrade sagrađene su prema nacrtima arhitekta Riharda Kaufmanna, a izvadja ih Solel Bone. Tako su sad stvoreni svi uvjeti za uspješan poljoprivredni rad. Od budžeta od 125.000 funti utrošeno je u oktobru 57.000 funti. Naravno da Keren

Hajesod nije mogao sva ova sredstva dati u gotovome. Bit će zadaća narednih mjeseca, da namaknu pokrića za cjelokupni budžet. Ako hoćemo, da pored održanja onoga, što postoji, stvorimo i nove pozicije, tad treba nastojati, da se znatno poboljša dosadašnji rezultat. Kupnje zem-

ljišta, što ih je proveo Keren Kajemet Lejisrael u posljednje vrijeme u Emeku, traže od Keren Hajesoda i od svih palestinskih prijatelja te cijele židovske javnosti nov napor, da uzmožemo izgraditi i ove nove točke u Erec Jisraelu. Povoljni položaj, u kojem se sada nalazi ob-

novno djelo Keren Hajesoda u Erec Jisraelu, mora da je nov podstrek, ne samo da to stanje uzdržimo, jer je sve to tek neznatan početak, već da ga i kvantitativno i kvalitativno brzo i znatno povećamo.



Doručak ureda za izvanje poslove u Berlinu u počast dra. Weizmanna u hotel »Kaiserhofu«.

## Dr. Weizmann u Berlinu

### Dr. Weizmann kod predsjednika Eberta.

Dr. Hajim Weizmann posjetio je u petak 9. januara u podne gospodina Eberta, predsjednika njemačke republike. Razgovor, kojemu je prisustvovao državni sekretar Meissner i legacijoni savjetnik prof. Sobernheim, tekao je u prijateljskom tonu. Predsjednik Ebert dao je da mu dr. Weizmann tumači probleme židovske izgradnje u Palestini i s mnogo je interesa pratio riječi dra. Weizmanna, kad mu je uz pomoć geografske karte govorio o židovskom naseljivanju i o poljodjelskim prilikama. Predsjednik Ebert rekao je dru. Weizmannu, koliko mnogo poštuje i cijeni djela izgradnje, koje su u Palestini izvršili Cijonistička Organizacija i ostali Židovi.

### Doručak Ureda za izvanje poslove u počast dru. Weizmannu

Na doručku Ureda za izvanje poslove, koji je u hotelu »Kaiserhof« privedio državni sekretar toga ureda g. von Schubert (na slici lijevo od dra. Weizmanna) u počast dru. Weizmannu bijahu još i ova gospoda: tajni savjetnik de Haas, tajni savjetnik von Richthofen, tajni savjetnik Nord i legacijoni savjetnik prof. Sobernheim, nadalje državni sekretar Becker, član ministarstva za prosvjetu, državni sekretar Meissner (iz predsjedništva republike) i znamenit poznavalac orijenta, njemački nacionalac prof. dr. Hoetzsch. Njemačku cijonističku organizaciju zastupao je njen predsjednik Kurt Blumenfeld, a Keren Hajesod ravnatelj novčanog zavoda

»Deutsche Bank« Oskar Wassermann.

Za vrijeme doručka a i iza njega vodio se iscrpiv razgovor o židovskom konstruktivnom djelovanju u Palestini.

### Posjet državnom kancelaru.

U ponedjeljak dne 12. januara primio je državni kancelar dr. Marx profesora Weizmanna i g. Kurta Blumenfelda, predsjednika njemačke cijonističke organizacije. U oduljem razgovoru informirao je dr. Weizmann državnog kancelara o situaciji u Palestini, a dr. Marx je pokazao veoma mnogo interesa za probleme, koji su u tom razgovoru bili tangirani.

### Razgovori dr. Weizmanna s njemačkim političkim prvacima.

Za užih privatnih sastanaka kod gospode prof. Einsteina, ravnatelja Wassermanna, generalnog konzula Landau-a i Willi Davida pružila se dru. Weizmannu više puta zgoda, da razgovara s nekim političkim prvacima Njemačke. Tako bijahu na čaju kod direktora Oskara Wassermanna među ostalima državni sekretar von Schubert, zastupnik Heinze, jedan od ljudi, što su na čelu Njemačke pučke stranke (»Deutsche Volkspartei«) i nekadanji zamjenik kancelara, predsjednik njemačke demokratske stranke i nekadanji ministar Koch, nekadanji ministar financija i socijalno-demokratski prvak Hilferding, tajni savjetnik Nord, legacijoni savjetnik Richthofen. Od veleindustrijalaca i bankara bijahu prisutni generalni direktor Burgheim, ravnatelj zavoda »Darmstädter und Nationalbank« Goldschmiedt, a usto bijahu na

tom sastanku i neki prominenti Židovi iz provincije. Uveče bijahu kod generalnog konzula Landaua neki istaknutiji članovi centrumaške stranke, a i glavni urednik »Berliner Tagblatta«, Theodor Wolf. Nekadanji ministar za kolonije u carskoj Njemakoj, Dernberg, govorio je značajan govor. Kazao je, da je topao zagovornik židovske izgradnje Palestine, jer ta izgradnja nema idealne važnosti samo za Židove, nego i za Njemačku i čitav svijet. Samo produktivnim djelima u Palestini moći će se uspješno pobijati antisemitizam; sva ostala sredstva zatajit će u toj borbi.

## Iz židovskog svijeta

**Osuda jednog urednika radi napada na numerus clausus u Budimpešti.** Nedavno je glavni urednik »Vilaga« dr. Geza Feleky osuđen na mjesec dana zatvora i 5.000.000 kruna globe radi jednog članka protiv numerus claususa. Feleky je pred sudom istakao, da je zauzeo stajalište protiv numerus claususa radi izgreda, koji su onda počinjeni na mađarskim visokim školama. Jedno 30—40 visokoškola napadalo je pojedine židovske slušatelje i to baš one, koji su na temelju numerus claususa bili inskribirani na sveučilištu. U Parizu, gdje sam onda boravio govorio sam s predsjednikom zastupničke kuće Painleve i Briandom. Ovi krajnji desničarski francuski političari izjavili su se vrlo ostrim riječima protiv uvođenja numerus claususa u Mađarskoj. Painleve zadržao me je u svome predsooblju i sa suzama u očima me molio, da sve poduzmem da izbrišem tu sramotu sa inače čistog stijega mađarskih visokih škola. Upravo sad stigla je iz Rumunjske vijest, da su se profesori sveučilišta u Bukareštu i Jassiu jednoglasno i odlučno izjavili protiv uvođenja institucija numerus claususa.

Dr. Feleky se zatim bavio rektorskim govorom prof. Barsoniya. Rekao je, da je rektor u svome govoru trovao duše omladine i raspirivao mržnju protiv židovskih drugova.







rat R. O-a (financijski, K. K. L., odgojni itd.) imaju pisati odijeljeno t. j. svakom referatu na posebnom papiru

### Poziv na pretplatu!

Početak godine slobodni smo da zamolimo sve naše pretplatnike, da obnove pretplatu za narednu godinu i ujedno podmire zaostalu pretplatu za godinu 1924., pa u tu svrhu prilažemo čekovni uplatni list.

Očekujemo, da će se ovome pozivu odazvati svi naši sumišljenici i da će nam priposlati pretplatu, da list uzmogne udovoljiti svojim obvezama.

Podjedno molimo sve prijatelje našega lista da nam nađu novih pretplatnika. Naša ideja širit će se najbolje, ako nam uspije da ojačamo naše listove, da u svaku židovsku kuću dođe židovski list.

Cijena lista ostaje i nadalje

**100 Dinara**

godišnje tako, da uzmogne svaki Židov držati naš list.

Uprava „ŽIDOV“

ELSA RECHNITZER  
ZVONIMIR GLÜCK  
zaručeni

Pakrac — Severin

U mjesecu prosincu 1924.

ŠABATEJ I BLANKA LEVY

javlja ju, da će se njihova kći

Regina

sa gospodinom

drom. Ottonom Braunom

vjenčati u nedjelju, dne 25. januara o. g. u 10 sati prije podne u dvorani bogoštovne općine u Zagrebu.

Brzojavi šalju se na adresu:

Dr. Braun, Zagreb, Mrazoviće va.

### Restauracija „KARMEL“

u prostorijama prijašnje restauracije Anđela, Petrinjska ulica 26.

Solidna i dobra podvorba, vazda svježa i dobra kuhinja.

Abonenti dobivaju popust.

Za obilnu posjetu moli  
Restauracija „KARMEL“

Prva hrvatska veletrgovina bijelim i  
tamnim robom

**Ferdo Hirschl L.L.**

Jelačićev trg 13 ZAGREB Telefon br. 379

Poslovanje: Petrinjska ulica broj 4

Preporuča svoje bogato skladište bijele i tamne robe, posudja, gospodarskih strojeva, kućnih uređaja, te sve vrste građevnih potrebitina. Solidna roba, brza posluga, cijene umjerene.

**J. B. SOELLNERS Nachf. A. G.**  
**REISSZEU CFABRIK**  
**NÜRNBERG**

Glavno zastupstvo za kraljevinu S. H. S.

Dioničarsko društvo

„**MERKUR**“  
veletrgovina i konfekcija papira  
ZAGREB, lica 31. Telef. 17-93.

STAKLANA

**BRAĆA GROSS**

ILICA 84. ZAGREB Telefon 12-27.

Veletrgovina stakla porculana i kuhinjskog pribora.

Najjeftinije vrelo za nabavu:

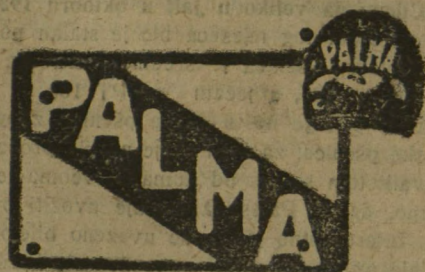
Svih vrsti stakla  
Porculana  
Svjetiljaka  
Ogledala  
Okrvira  
Staklenih ploča  
Raznog kuhinjskog pribora

NA MALO I VELIKO

Najveći izbor letvica za okvire.

Vlastita radiona okvira za slike i ogledala.

Posite radi njihovih mnogih prednosti



Kaučuk pete i potplate.

**VREĆE**

iz jute, tekstilna i papira nove i upotrebljene u svim dimenzijama za brašno, posija, ugaj i t. d., dobija se najjeftinije kod tvrtke

**SCHOTTEN I DRUG**

Preradova 13 ZAGREB Telefon 13-33

Kupujemo sve vrste upotrebljenih vreća uz najveću dnevnu cijenu — Zavod za posudjivanje nepromućivih posuda

„**MACHER**“

Agentura za prodaju kuća i zemljišta.

Berislavićeva 4. - ZAGREB - Telefon 16-67.

Industrijalci, Banke-Bankari, Dioničarska društva, Amerikanci, advokati, lekari, senzali, trgovci, veliki i mali posjednici najprije, najlakše, najbrže, najjeftinije, najuspješnije možete kupiti-prodati kuće, vile, vinograde, gradilišta zemljišta, veleposjede, ako se obratite na opšte sa svog dobrog glasa poznatu koncesioniranu i sudbeno protokoliranu tvrtku „**MACHER**“

„**MIRIS**“



tvornica običnog i toaletnog sapuna  
Bjelovar

**PAMUK**

sve vrsti i

u svim brojevima

Žuti — bijeli — farbani

**A. ROMANO**

ZAGREB,

Boškoviće va ulica broj 15

Brzojavi: DIANA Telefon broj 23-66

**MOLINO**

žutica platno

šifoni

vata (za poplune)

**Centralna Banka za Trgovinu, Obrt i Industriju d. d.**  
Zagreb

Jelačićev trg broj 4 (vlastita palača)  
Dionička glavica: Din. 80,000.000—  
Brzojavi: Centrobanka.

Telef.: Devizni odio: 3-07, 10-77, 13 33  
noćna služba: 7-78; mjenjačnica: 5-56  
kućna cen.: 2 85, 7-13, 7-96, 11-94, i 12-23.

Podružnice: Brod n/S., Djakovo, Ivanec, Karlovac, Klanjec, Krapina, Koprivnica, Maribor, Novi-Sad, Požega, Ruma, Varaždin i Vel. Trgovište. — Afilirani zavodi: u svim većim trgovačkim središtima Jugoslavije — Izravne veze: sa prvorazrednim bankama u cijeloj Europi i Americi.

Prima uloške na knjižice i na tekući račun uz najkulantniji kamatnjak — Eskomptira mjenice i devize — Financira i osniva obrtnička, trgovačka i industrijalna poduzeća — Kupuje i prodaje valute, devize vrijednosne papire. — Burzovne naloge obavlja kulantno i točno — Izdaje čekove i kreditna pisma, te obavlja isplate na temelju akreditiva na sva tu- i inozemna mjesta.